

NUMERI 22: Bileam

Boodschap: *De Here handhaaft de bevrijding van zijn volk*

NB: Alle psalmen en gezangen zijn genomen uit het Gkv Kerkboek

Liturgie *morgendienst*

Votum en zegengroet

Psalm 144: 2 en 6

Wetlezing uit Exod. 20

Psalm 145: 5

Gebed om verzoening en verlichting door Gods Geest

Schriftlezing Numeri 22: 1 – 35

Psalm 27: 3 en 7

Tekst Num. 22: 35

Preek

Psalm 124: 1 en 3

Dankgebed en voorbede

Collecte(n)

Slotzang Gezang 115: 1 en 2

Liturgie *middagdienst*

Votum en zegengroet

Psalm 144: 2 en 6

Gebed om verzoening en verlichting door Gods Geest

Schriftlezing Numeri 22: 1 – 35

Psalm 27: 3 en 7

Tekst Num. 22: 35

Preek

Psalm 124: 1 en 3

Geloofsbelijdenis gezang 19 a (in wisselzang)

Dankgebed en voorbede

Collecte(n)

Slotzang Gezang 115: 1 en 2

Zegen

Gemeente van de Here Jezus, broeders/zusters/jongelui en gasten,

U weet het wel: zodra de wet van de Here wordt voorgelezen uit Exodus 20, dan is het eerste woord: *Toen!* Het begint immers met de woorden: “Toen sprak God ...” etc.

Heb je je wel eens afgevraagd waarom dat er staat? Weet je waar dat ‘Toen’ op slaat?

Misschien denk je: dat is niet zo moeilijk. Dat weet je als kind al wel! Is dat zo?

Jongens en meisjes weten jullie het?

Toen sprak God de woorden van zijn wet! Wanneer was dat?

Hopelijk zeggen jullie voor jezelf: dat weten we inderdaad. Dat werd gezegd toen Israël uit Egypte verlost in de woestijn bij de berg Sinaï was gekomen. Het volk stond toen opgesteld

vóór de berg. Naar Mozes bevel hadden allen zich erop voorbereid om God te horen. Want God zou spreken.

Ja, toen is het gebeurd. Toen kwam God en sprak Hij.

Betekent dat woordje 'toen' niet meer? Is het alleen maar een herinnering aan die tijd? Dat geloof ik niet. Ga maar eens na.

Had God zijn wet niet kunnen afkondigen toen Israël in Egypte was? Voordat ze vertrokken? God had beloofd dat Hij het slavenjuk zou verbreken. Israël zou een vrij volk worden.

Waarom sprak God niet **in Egypte** de tien woorden van zijn verbond?

Of nog anders. Denk aan het moment dat het volk in het beloofde land kwam. Toen kon het volk vrijuit ademen onder leiding van Jozua. Waarom sprak God de tien woorden *toen* niet? Toen had Hij de tien geboden toch ook het volk kunnen inprenten? Want juist toen begonnen ze aan een nieuw bestaan als volk van God.

Dus nog een keer de vraag: Waarom kregen ze de wet te horen toen ze in de woestijn waren bij de berg Horeb, midden tussen uittocht en intocht?

Dat was niet zonder betekenis!

Want als God zijn wet in Egypte had gegeven, dan konden de Israëlieten achteraf(!) zoiets gaan denken van: 'wij hebben het wel een beetje verdiend', 'wij hebben ons vanaf het begin in Egypte al een beetje aan Gods wet gehouden', dus zijn wij anders dan de Egyptenaren, wij zijn het wel een beetje waard om Gods volk te heten.

Of later. Wanneer de tien geboden aan een nieuwe, een jonge generatie onder Jozua waren gegeven, dan konden ze ook zo iets gaan denken van: wij hebben veel ontberingen geleden maar we zijn wel door de woestijntijd heen gekomen. Daarom zijn wij toch wel een beetje apart en hebben we het verdiend dat God zich aan ons verbindt. Wij zijn toch maar Gods volk gebleven!

Welnu, zoiets konden ze midden in hun woestijn-ellende helemáál niet denken. En juist TOEN sprak God deze woorden. Hij bevrijdde hen. En zijn woorden waren erop gericht om hen van verslaving en zonde vrij te *houden*.

Zo staan bijvoorbeeld de tien geboden ook niet in zondag 2 van onze catechismus. Daar gaat het immers ook over de wet: zonde ken je uit de wet van God. Maar zondag 2 wil niet dat je verkeerd met de wet omgaat en er een optelsom of aftreksom van maakt.

Zo van: tel op je goede daden, je bidt elke dag, leest je bijbel, gaat trouw naar de kerk etc. etc. Als je dat optelt kun je toch een beetje zeker zijn daarvan dat God voor je zorgt, je hebt het toch wel een beetje verdiend. Nee, de wet komt uitgebreid te staan in het stuk van de dankbaarheid: als je verlost bent, dan wil je toch vrij blijven van kwaad en God bedanken en weten wat je kunt terug doen om dankbaar voor Hem te leven?

Hoezeer de Here erop gericht was zijn volk vrij te houden van duisternis, kwaad en vloek, dat blijkt nu weer in deze geschiedenis! Het bewijst allemaal dat Israël het niet aan zichzelf te danken heeft dat ze vrij zijn van vloek. Het gaat hier zelfs voor een groot deel buiten het volk om!

God verloste Israël en wil het vrij houden(!) van alle ellende, van elke vervloeking. Daarom weerstaat Hij waarzegger Bileam, weerstaat Hij koning Balak in pogingen om Israël onder een geheimzinnige klem van vervloeking te leggen.

Zo is de boodschap samen te vatten:

De Heere God toont de wereld zijn trouw aan Israël om hen vrij te houden van vloek en duisternis.

Die boodschap mogen we op ons laten inwerken. Want onze tekst openbaart minstens twee elementen:

*Het openbaart (1) Gods toestemming, de permissie aan Bileam;
(2) de handhaving van Gods zegen voor Israël.*

Allereerst dit: doet de Here niet wat vreemd? Of mag je dat niet zeggen, zelfs niet denken? Dat lijkt me wel. Want wees eerlijk. Als je dit hoofdstuk leest, dan komt die vraag toch als vanzelf naar boven? Het helpt je om je goed in te leven in wat er gebeurde.

De vraag is: Mocht Bileam nu wel of niet meegaan??

Hij werd uitgenodigd door koning Balak. En Balak wist wie hij koos. Bileam was een groot filosoof, zeer gerespecteerd en beroemd. Je proeft het in de woorden van Balak en het gezantschap: zegt Bileam iets, dan staat het als een huis!

Als de geleerde waarzegger Bileam zegent, dan wordt men gezegend. Omgekeerd, als deze wijze uit het oosten iemand vervloekt, dan is hij vervloekt. Daar komt niemand meer onder uit!

Het is, broeders/zusters/jongelui, een wonderlijk hoofdstuk. Maar waarom is het een wonderlijk hoofdstuk? Was het een wonder dat de ezelin sprak? Dat zou je kunnen zeggen. Maar dat bedoel ik niet. Het is wonderlijk om andere redenen. Want God heeft de wereld geschapen, ook de dieren. Zou Hij dan niet bij machtig zijn een slang te laten spreken, of een ezelin? Dat kun je menselijkerwijs gesproken een wonder kunnen noemen. Maar als je de Bijbel vanaf het begin, vanaf de schepping leest, dan hoef je niet verbaasd te staan dat God de ezelin iets meer stemvermogen geeft.

Nee, het gaat om iets anders. In dit hoofdstuk kun je je er over verwonderen dat de Here God met topfiguren van de wereld omgaat en dan ook nog zo bijzonder mild!

Want de vraag hangt: Mocht Bileam wel of niet meegaan? Eerst klinkt het duidelijk in vers 12: Nee, je gaat niet mee!! Zo zegt Bileam het ook: ik mag niet mee, zeg dat maar aan Balak. Maar even later klinkt de boodschap van Balak dreigend voor Bileam. Er komt een groter, voornamer gezelschap die nog meer druk legt op de filosoof.

Bileam voelt daarin dat hij Balak eigenlijk beledigt als hij niet meegaat. En hij denkt dan zo iets als: de goden zijn wispelturig. De ene keer zeggen ze dit, een andere keer is anders. Daarom zegt hij tegen Balaks gezelschap: Blijf hier. Morgen geef ik definitief antwoord. Inderdaad geeft de Here hem antwoord. Hij zegt: ga dan maar mee!

Vervolgens lees je dan in dit hoofdstuk: Bileam is nog maar net op reis(!), of de Here houdt hem tegen en zegt nadrukkelijk: je mag NIET! Het is tegen mijn wil. Wat wil de Here toch? Want als dan eindelijk de ogen van Bileam opengaan, dan zegt de engel weer: ga maar. Zo in vers 35. Dat was nu op het moment dat Bileam juist bereid was te doen wat God zegt. Heeft Bileam zich bekeerd?

Onze tekst herhaalt die boodschap. De engel is helder: ga maar met het gezelschap mee. Is dat niet een beetje dubbel van de Here: wat is het nu: meegaan of thuisblijven?

Het is ook hier van groot belang om goed te lezen wat er staat en te begrijpen waar het op aan komt.

Het gaat hierom. De Here is er op zich niet tegen dat je reizen maakt, dat je grenzen overschrijdt. De Here wil Bileam er niet van weerhouden de reis te maken. Hij kent de manier van omgang met elkaar, hoe belangrijk relaties zijn. Als Bileam de reis zou weigeren, dan zou dat een klap in het gezicht van Balak zijn. Zo zou Balak dat ervaren. Maar de vraag hangt hier in dit verhaal of Bileam door eerezucht en uit geldzucht gedreven wordt, dan wel uit andere motieven om te reizen.

De Here is niet tegen reizen op zich, ook niet tegen een ontmoeting van voorname leiders. De vraag is: *hoe of waarom* ga je op reis? De bedoeling van de Here is om Bileam met klem onder ZIJN gezag te plaatsen. Daarom klinkt het telkens weer: je mag alleen gaan om Israël te zegenen!

Daarom komt God Bileam steeds tegen. Want ZO(!) wil Bileam steeds maar niet gaan, terwijl de Here zijn volk wil vrijhouden van ellende, van vervloeking!

Dat geeft toch ook ons nog steeds te denken. Als je zijn kind bent, dan bedenk je dat toch? Bijvoorbeeld als het gaat om Gods wet. Dan zeg je niet in jezelf of tegen anderen: ach dat zijn maar regels. Een voorschrift zus, en een bevel zo; een eis hiervoor en een regel daarvoor. Nee, je weet: God wil mij wèg houden van allerlei kwaad, van alles wat in zijn ogen vervloekt is!

Hij wil door Christus Jezus mij vrij houden van alle kwaad en ons allen als een volk dat bevrijd BLIJFT. Waar je ook maar gaat of staat in deze wereld. Waar je ook maar leeft onder de mensen.

(2) In onze tekst staat in de tweede plaats: 'zo ging Bileam met het gezantschap mee'. Dus nadat de engel hem op het hart heeft gedrukt alleen dat over Israël te zeggen wat de Here hem in de mond legt. 'Zo ging hij mee'.

Dit kan de indruk wekken, alsof Bileam zich aan het woord van God gewonnen geeft. Heeft Bileam zich misschien toch bekeerd? Dat zou immers kunnen.

Zegt hij dat eigenlijk al niet in vers 34: 'Als het slecht is in uw ogen, dan ga ik terug?' Maar nee, zo bedoelt hij het niet.

Als je eerlijk leest wat hij zegt, dan snap je dat hij zijn les niet echt heeft geleerd. Dan zie je dat er in onze tekst geen sprake is van oprechte gehoorzaamheid. En dat verwondert nog wel het meest!

Ga maar na wat er geschreven staat.

God 'vangt' hem op zijn eigen terrein, 'pakt' hem in zijn eigen geleerdheid.

Hij is immers de grote deskundige op het gebied van waarzeggen? Een waarzegger was er van jongsaf op getraind om uit de natuur af te lezen wat de wil van de goden was.

Bileam wist als geen ander bijvoorbeeld uit het verschijnsel van de wind af te lezen wat de goden te kennen gaven, uit de zachte of een harde wind, of uit de windrichting. Hij was er ook op getraind om organen van dieren te gebruiken en eruit af te lezen wat er aan goeds of slechts te voorspellen zou zijn; wat er zou gebeuren of wat juist niet.

Anders gezegd, hij had als geen ander moeten kunnen weten wat het gedrag van zijn ezelin betekende en hoezeer dat een BOODSCHAP inhield. Dat is hier het wonderlijke!

Juist hij(!) was er blind voor. Als geleerde vakman, als waarzegger verstond hij het gedrag van de ezel niet. Want hij lette alleen op zijn eigen doel en viel er dus over dat de ezelin hem

tegenhield om ZIJN doel te bereiken. Ja, zo kunnen mensen zich gemakkelijk ergeren en kwaad maken. Wees maar eerlijk! Als je je zin niet krijgt en wordt tegengewerkt! Dan kun je zo maar chagrijnig worden.

Daarom klinkt het in vers 34 vreemd, erg flauw. Het is geen bewijs van bekering: 'als het slecht is'. Juist dat had hij nu kunnen weten. God hield hem tegen. Als hij zich had bekeerd, had hij moeten zeggen: ik ga(!) terug. Want Balak verwacht iets van mij wat echt grondig verkeerd is in Gods ogen. Maar dat zegt hij niet! En zo is er in onze tekst ook geen sprake van oprechte gehoorzaamheid en niet van 'een zich schikken vol vertrouwen' in de wil van God!

Zijn meegaan volgt niet UIT het spreken van de engel, het volgt slechts OP het spreken van de engel.

En dat terwijl de Here hem ook letterlijk had gewaarschuwd: als je met die bedoeling van Balak op reis gaat, dan wordt de reis jouw ondergang. Dat wordt later ook vervuld. Want Bileam geeft zich alleen maar gedwongen aan wat God wil. Daarom volgt in hoofdstuk 31 de ondergang van Bileam die zich in het kwaad tegen Israël vastbeet: Bileam wordt dan gedood. Want hij bleef zich tegen Gods volk verzetten.

Maar hier vinden we dan ook evangelie. De Here is niet bang voor de aardse machten, niet voor politieke, koninklijke Moabietische of filosofische en religieuze krachten uit Babel. De Here waakt over zijn volk en de duisternis zal wijken en niet overwinnen.

Zo zegt de engel: ga maar mee. Want alleen wat de Here aangeeft, zijn Woord zal gesproken worden. Het klinkt ons als muziek in de oren, nietwaar! Je hoort het als het ware nog altijd in jezelf naklinken: Gods Woord overwint en bepaalt wat er gebeurt. Vertyrouw je aan dat Woord toe!

Vertrouwend is het: telkens als satan (weer) de kop opsteekt, weet je je veilig bij God!

Kijk nog even terug in dit hoofdstuk. In de loop van dit verhaal begint het steeds sterker te dagen wat de engel in onze tekst bedoelt en tegen Bileam zegt.

Israël stond aan het voorportaal van het beloofde land. Ze zijn er bijna. Gelegerd ter hoogte van Jericho. Er ontstond paniek in het oosten. Wilde paniek bij Balak. En als mensen in paniek raken ligt overdrijving op de loer. Dan maak je de situatie veel erger. Zo zei Balak: het volk overspoelt mijn land, alles gaat eraan! Zo huurde hij als het ware 'satan' in om zijn noodlot te keren.

Het lijkt in veel opzichten op de reactie van farao in Egypte. Farao raakte ook in paniek toen hij zag hoe talrijk het volk werd. Hij zag een massale dreiging opkomen voor zijn land. In hem stak satan de kop op om het volk Israël te vernietigen nog voordat het uit Egypte verlost werd.

In dit verhaal zoekt satan niet het middel van verdrinking om Gods volk te vernietigen, maar grijpt hij naar het mysterieuze, religieuze middel van vervloeking. Het zou in Israël zo maar angst kunnen zaaien!

Maar God houdt de wereld tegen: zijn volk blijft vrij en verlost! Wie het met gelovige ogen leest en overdenkt, weet zichzelf aan God toe te vertrouwen. Hij waakt over ons. Ook in de nieuwe fase van de wereldgeschiedenis die wij vandaag beleven.

Zeker in Europa kunnen we beseffen dat we een nieuwe fase zijn ingetreden. Meer dan ooit leven we in een virtuele wereld. We kunnen niet zonder internet en websites. De vijand gebruikt ook internet. Satan steekt zo maar de kop op om jou tot diep in je binnenkamer te overheersen, net zoals het op je werk, in je studie, in je hele leven gebeurt. Je kunt je ook vandaag afvragen, waar gaan we toch eigenlijk naar toe?

Wie het evangelie gelooft en zich door Hem gedragen weet, kent zijn reisdoel en trekt vol vertrouwen de toekomst tegemoet. Als zich donkere wolken ook in je persoonlijke leven samenvakken, dan zie je door die wolken en aan de randen verschijnen de schittering van Gods oogmerk: de verlossing van je leven. Wie gelooft, ontvangt de kracht om toe te leven naar het licht van Gods heerlijkheid.

Amen